

Rébay Magdolna

A cserkészlányok Magyarországon 1930–1931-ben A Cserkészlányok Lapjának első két évfolyama

Bevezetés

Tanulmányunkban a leánycserkészlet történetének egy szeletét mutatjuk be. A *Cserkészlányok Lapja* első két évfolyamának elemzésével célunk nemcsak a lap ismertetése, hanem annak tükrében a cserkészkedő leányok életébe, az őket tömörítő szervezet működésébe történő bepillantás. Bő egy esztendő (1930 decemberétől 1931 decemberéig) kerül tárgyalásra. Szándékunk megismertetni a lap küldetését, munkatársi körét, a rovatok bemutatásán keresztül a cserkészélet egyes területeit. Lehetett volna hosszabb időszakot választani, úgy véltük azonban, az első szám és az első teljes évfolyam jól tükrözi az alapítók szándékait. A kisebb szövegtömeg pedig részletesebb és szélesebb körű elemzésre adott lehetőséget.

A cserkészlet a két világháború közötti Magyarországon vezető ifjúsági mozgalommá nőtte ki magát. Történetének feldolgozására a kortársak után először az emigrációban élők vállalkoztak. A témában alapvető jelentőségű művön, Gergely Ferenc (1989) írásán még érezni némi ideológiai elfogultságot, azonban a szerző elévülhetetlen érdeme, hogy minden lehetséges iratot felkutatott, és mind a fiú-, mind a leánycserkészlet politikai-társadalmi kontextusba ágyazott történetét adta. Utóbbiról azonban – hiszen a fő célja a fiúcserkészlet összefoglalása volt – csak érintőlegesen, kitekintésszerűen írt. Ennek másik fő oka a forrásbázis hiányossága. Az 1940-es évekről kimondottan kevés dokumentum állt rendelkezésére. A leánycserkészlet kutatásának újabb helyzetére vonatkozóan hasonló arányokat állapíthatunk meg: a témában egyedül Bernáth Richárd 2009-ben megjelent tanulmányára¹ utalhatunk.

A leánycserkész-mozgalom kibontakozása

Robert Baden-Powell 1907-ben szervezte meg serdülő fiúk részére az első cserkészszakot, majd a cserkészletet, mivel úgy gondolta, új nevelési rendszerre van szükség, amelynek keretében jellemnevelés, testedzés és gyakorlati ismeretek elsajátítása révén a gyermekek felkészülnek az életben való boldogulásra, arra, hogy hasznos polgárai legyenek az államnak. Módszerei, mint a gyermeket aktivizáló és problémamegoldó képességét fejlesztő tapasztalati tanulás, a 19. század végén szárnyait bontogatni kezdő, s egyre növekvő népszerűségű reformpedagógiai törekvésekkel mutatnak rokonságot. Azonban a cserkészlet nem az iskolai, hanem az iskolán – vagy legalábbis a tanórán – kívüli nevelés megreformálására törekedett. Az alapító a cserkészkedést nem szűkítette le egyetlen társadalmi csoportra, azt társadalmi helyzettől függetlenül minden gyermek és fiatal számára hasznosnak tartotta.

A cserkészlet gyorsan népszerűvé vált, mozgalommá alakult, új és új csapatok és azokat tömörítő országos egyesületek jöttek létre szerte a világon. Ennek oka a korabeli magyar ér-

¹ BERNÁTH 2009.

tékelés szerint abban kereshető, hogy ugyan Baden-Powell leszögezte az eszméket, cserkész-törvényekbe sűrített világos és határozott programot adott, jól kiépített szervezetet hozott létre, de engedte a továbbfejlődést: minden ország a meghatározott kereteken belül szabadon alakíthatta a rendszert.² Baden-Powell maga személy szerint pedig mindent megtett a mozgalom népszerűsítéséért. A fejlődést elősegítette a nemzetközi keretek megteremtése is.

Magyarországon viszonylag hamar, 1910-ben megalakult az első (fiú)cserkészcsapat. Abban az esztendőben, amikor Robert Baden-Powell (cserkész nevén Bi-Pi) és húga, Agnes megszervezte a leánycserkészteret. Bi-Pi ennek küldetését a halála előtt írt búcsúlevelében ekképpen fogalmazta meg: tegyék boldoggá az embereket, így maguk is azok lesznek. A lányok életcéljaként pedig a férjhezmenetelt és a családalapítást jelölte meg. Már ebből a megállapításából levonható: konzervatív nőideálban hitt, a nők hagyományos társadalmi szerepeire való felkészülés terepének tekintette a cserkészteret. Ezért ragaszkodott a leánycserkészter szervezeti különállásához. Azt sem támogatta, hogy a lányok a „scout” (cserkész) nevet használják, hanem ragaszkodott a „girl guides” megnevezéshez. (A „guide” az a személy, aki minden kíváncsi minőséget megtestesít, praktikus, mindenre gondol és egyben önmagát is becsüli.) Az angol cserkészlányok többségét Bi-Pi meg tudta nyerni, noha ők a „guides” elnevezésben a szolgák és a rabszolgák szerepére való utalást láttak, és a cserkészter felhígításától tartottak. Az amerikaiak a negatív konnotáció miatt ragaszkodtak a „girls scouts” elnevezéshez. A magyar szóhasználatban a „girl guides” meg sem jelent, a leánycserkész és cserkészleány (majd cserkészlány) kifejezés terjedt el. Végül kompromisszum született: a nemzetközi szervezet nevébe mind a két elnevezés bekerült.³

De mikor is tűntek fel a lányok a cserkészmozgalomban? A cserkészter iránt vonzalmat érző lányok eleinte a fiúcsoportokat keresték fel, azokba léptek be, hiszen kezdetben csak ezek léteztek. Magukat girl scout-nak nevezték. Az 1909-ben Londonban tartott első nagy cserkésztalálkozón ezek az egyenruhás cserkészlányok is részt vettek. Ekkor tudatosult Bi-Pi-ben, hogy a kérdést tisztázni kell. Ő azonban – ahogy erre már utaltunk – nem tartotta helyesnek a fiúk számára kidolgozott rendszer változtatás nélküli átvételét. Szerinte a lányok számára az lenne a hasznos, ha szabadban működő háziasszonyképző „iskolákat” hoznának létre. Tehát kezdetektől fogva a nemek szerinti különállásban gondolkodott. Semmiképpen nem akarta a lányok fiús nevelését. A lányok számára is biztosítani kívánta a kalandot (például engedte a táborozást), de ragaszkodott a társadalom által tőlük elvárt tisztességes viselkedéshez. A lányok a számukra is vonzó kalandos tevékenységek űzése mellett főként a háziasszonyokat gyakorolták, s mellette magabiztos, kompetens állampolgárrá történő nevelésben részesültek. A politikai jogok kiterjesztését követően erre ugyanis már szükségük volt. Baden-Powell nézetei ellenére több országban létrejöttek vegyes csapatok, egyesületek, és a nemcsak az általa favorizált „girl guide”, hanem a „girl scout” fogalmat is használták. Ami – lásd a magyar példát – nem feltétlenül jelentette a fiúcserekészter szolgálát.

1910-ben elindult tehát az önálló leánycserkész-mozgalom, amelynek elnöke Agnes Baden-Powell lett. Agnes – bátyjával együttműködve – könyvet is írt a lányok számára *The Handbook of the Girl Guides or How Girls Can Help to Build Up the Empire* címmel (1912). Ezzel azonban Bi-Pi nem volt elégedett, ezért 1918-ban *Girls Guides* címmel maga írt ké-

² SÍK 1934. 7–9., 216.; SZOPEK 1942. 6.

³ ERTLTHALER 1994. 168., 235.

zikönyvet. Olave Baden-Powell (1. kép), Bi-Pi felesége is – akivel 1912-ben házasodott össze –, bekapcsolódott a lányok mozgalmába, s férje támogatását élvezve egyre jelentősebb befolyást szerzett, ezzel párhuzamosan Agnes mind jobban háttérbe szorult.

Még 1910-ben a fiúk londoni központjában megnyílt a leánycserkészek saját irodája. 1914-ben pedig *Girl Guides Gazette* címmel önálló lapot indítottak. 1915-ben a leánycserkész-szövetséget a brit kormány hivatalosan is elismerte. 1919-ben szervezték meg a Nemzetközi Bizottságot, amelynek irányításával ezt követően megrendezésre kerültek a leánycserkészet ügyeivel foglalkozó nemzetközi konferenciák (az első 1920-ban) és a lányok világjamboree-i (az első 1924-ben Foxlease-ben). Az ötödik konferencián (1928) 26 ország közreműködésével megalapították a cserkéslányok világszervezetét. 1932-ben megnyitotta kapuit Adelbodenben (Svájc) az *Our Chalet*, a lányok táborozási központja, amely adományokból épült fel.⁴

1. kép – Olave Baden-Powell

A magyar leánycserkészet első évtizedei

A leánycserkész-mozgalom a fiúkéhoz hasonlóan gyorsan terjedni kezdett szerte a világon.⁵ A Baden-Powell által meghatározott keretek közt az egyes országok domináns nőképeinek, a leánynevelésről kialakult nézeteknek függvényében kristályosodott ki a tartalma: céljai, módszerei, eszköztára. Magyarországon az első lányok – más országokhoz hasonlóan – a fiúk mozgalmába kapcsolódtak be. Az önálló leánymunka a Horthy-korszakban indult meg. Gergely Ferenc értékelése alapján „a nemzetközi mozgalom rohamos fejlődése, ezenbelül [sic!] a lengyelek példája, a lányok cserkészet iránti érdeklődése és a restaurációs erők ifjúságpolitikai céljai”-nak a találkozása állt ennek háttérében.⁶

Budapesti tanítónők és tanárnők kezdeményezésére alakultak az első csapatok, amelyeknek meglehetősen eltérő volt a tevékenysége, hiányzott ugyanis az egységes program. A külföldi gyakorlat megfigyelése céljából ezért egyikük (Gergely Jolán) Londonba és Svédországba utazott. Elképzeléseit 1922-ben fogadta el a fiúcsapatokat tömörítő Magyar Cserkészszövetség, egyben döntött kebelén belül a Leánycserkész Bizottság létrehozásáról. Hosszasabb előkészítő munka eredményeként 1924-ben megalakult az önálló Leánycserkész Szövetség (későbbi neve: Cserkéslány Szövetség), amelynek Lindenmeyer

⁴ ERTLTHALER 1994. 168., 235–242.; DYHOUSE 2013. 111–114.; PROCTOR 2005. 239–247.; MECHLING 2013. 422–424.

⁵ Angliában 1917-ben már 94 ezer leány cserkéskedett. Hamar megjelent a leánycserkészet Európa számos országában, Lengyelországban 1923-ban például már 17 ezer tagja volt. De gyors fejlődésnek indult Észak-Amerikában is, így az USA-ban 1922-ben már 114 ezer főt számlált a mozgalom. GERGELY 1989. 85.

⁶ GERGELY 1989. 85.

Antónia budapesti magyar–német szakos leánygimnáziumi tanár⁷ lett a vezetője (2. kép), aki 1944-ig töltötte be ezt a tisztséget. Fővédnökül megnyerték dr. József Ferenc főherceget és feleségét, Anna főhercegnőt (3. kép). További támogatókból megalakult a Nagyasszonyok Tanácsa. Az alapszabályokat Horthy Miklós kormányzó 1926-ban fogadta el. A szövetség a fiúkétól független volt tehát. A koedukáció semmilyen formában nem volt megengedett, a közös kiképzést vagy a táborozást egyaránt tiltották. Ezt a lányok – különösen az érintett korban – eltérő fejlődésével indokolták, valamint a két nem természetéből fakadó különböző hivatásával.

2. kép – Lindenmeyer Antónia

3. kép – Anna főhercegnő

A pártfogók és a nemzetközi szervezet vezetőinek közbenjárása ellenére a szövetségnek nem sikerült elérnie a magyar katolikus egyház támogatását: a püspöki kar még 1926-ban betiltotta a leánycserkészteket a katolikus iskolákban. Nem tartotta ugyanis elég erősnek a mozgalmon belül folyó valláserkölcsi nevelést, valamint féltette saját ifjúsági egyesületeinek sikerét. Pedig a leánycserkészteket – a fiúkéhoz hasonlóan – felekezeti alapon állt, elvárta a tagok aktivitását a saját felekezetüknek megfelelő vallásgyakorlást illetően.⁸ A katolikus egyház ellenzése csak lassan csökkent. A tilalmat 1934-ben függesztették fel. Bizonyos feltételek teljesüléséhez, mint például „a női lélek igényei”-hez való igazodáshoz azonban ezután is ragaszkodtak. S az egyházon belül továbbra is voltak olyanok, akik helytelenítették – vagy legalábbis aggodalommal kísérték – a lányok cserkészkedését.⁹

⁷ Életről lásd: MKL: Lindenmeyer Antónia – <http://lexikon.katolikus.hu/L/Lindenmeyer.html> [2020.01.31.]

⁸ GERGELY 1989. 85–89.; BOKODY 2009. 10.; A LEÁNYCSERKÉSZET ÚTMUTATÓJA 1925. 5–6.

⁹ GERGELY 1989. 92.

A leánycserkészet tagjait „(...) *jellemes, életrevaló, testben és lélekben egészséges magyar nőkké* (...)” akarta nevelni.¹⁰ (Az eszmény ugyanaz volt tehát, mint a fiúknál, ahogy a törvények is.) Feladatának tartotta tehát a jellemfejlesztést, a gyakorlati életre, elsődlegesen a háztartás vezetésére való nevelést és a testedzést. Ideálja a nőies magyar lány volt.¹¹ Felfogása szerint a leánycserkész „(...) *a család lelke, (...) mély, gyakorlati vallásossággal, fegyelmezett akarattal, tiszta érzésekkel, munkaszeretettel, gyakorlati tudással és egészséggel* (...)” bíró fiatal, a jövő nemzedék édesanyja.¹² A felvételi korhatárt 12 évben határozták meg, de a 10 éven felüliek már jelöltek lehettek. Az ennél fiatalabb korosztályt tündérkének nevezték, míg a 18 év felettieket nagyleányoknak.¹³

A leánycserkészek mozgalma csak lassan fejlődött Magyarországon: 1931-ben kb. 5500 volt az igazolt tagok száma. A harmincas évek közepétől kezdett nagyobb arányban nőni a létszám: 1936-ban kb. 8000 leány cserkészkedett, 1938-ban 12.000, 1942-ben 10.000. E folyamat hátterében a katolikus egyházhoz fűződő viszony javulása, valamint az iskolai munka terjedése állt, illetve presztízscélok. Főként a fővárosi elemi és polgári leányiskolákban alakultak új csapatok. A növekedéshez hozzájárult a szövetség 15 éves jubileumának (1935) tagtoborzással történő megünneplése, valamint a gödöllői világjamboree-ra való felkészülés is.¹⁴

Bár a mozgalom Magyarországon csak lassan bontakozott ki, anyagi problémákkal küzdött, és a katolikus egyház mellett a Magyar Cserkészszövetséggel sem volt mindig felhőtlen a viszony, a külföldi diplomácia terén a magyar vezetés mégis nagy sikereket ért el. Parádát választották ugyanis az ötödik világkongresszus helyszínéül. Ezen a rendezvényen – amelyen a Baden-Powell házaspár is megjelent – alakult meg a Cserkészleány Világszövetség (1928).¹⁵ Ennek vezetősége, az ún. Nemzetközi Kilences Elnöki Tanács tagjai közé pedig bekerült a magyar szövetség országos elnöke is.¹⁶ 1939-ben ismételten Magyarország, mégpedig újra Gödöllő nyújtott helyszínt nemzetközi cserkészeseeménynek: a Pax Ting, azaz Békegyűlés névre keresztelt tizedik cserkészleány világjamboree-nak (4. kép).¹⁷

4. kép – Cserkészek a Pax Tingen 1939-ben

10 A LEÁNYCSERKÉSZET ÚTMUTATÓJA 1925. 5.

11 A LEÁNYCSERKÉSZET ÚTMUTATÓJA 1925. 5–6., 14.

12 GERGELY 1989. 90.

13 GERGELY 1989. 91.

14 GERGELY 1989. 207–211., 290., 334.

15 GERGELY 1989. 90–92.

16 MKL: Lindenmeyer Antónia – <http://lexikon.katolikus.hu/L/Lindenmeyer.html> [2020.01.31.]

17 BOKODY 2009. 17.; GERGELY 1989. 288–292.; MKL: Pax Ting – <http://lexikon.katolikus.hu/P/Pax%20Ting.html> [2020.01.20.]

Az 1930-as években terjedt a regös szemlélet: a fiúkhoz hasonlóan a lányok is próbáltak hozzájárulni a népi kultúra fennmaradásához. Az évtized végétől a szövetség egyrészt igyekezett elősegíteni a visszakapott/elfoglalt területeken a cserkészleánycsapatok megszerveződését, másrészt bekapcsolódtak a lég- és gázvédelmi előkészületekbe, majd honvédelmi szolgálatot végeztek. Aktívabbá vált továbbá a szociális munka. A mozgalom lehetőségei viszont egyre szűkültek, például a táborokat mind nehezebb volt megszervezni, a szövetség önállósága azonban megmaradt. A nemzetközi szervezettel való kapcsolat viszont formálissá vált.¹⁸

A Cserkészlányok Lapja (1930–1931)

A Magyar Cserkészleány Szövetség bevallottan régóta dédelgetett álmát megvalósítva 1930-ban saját, önálló folyóiratot¹⁹ alapított *Cserkészlányok Lapja*²⁰ címmel.²¹ A főszerkesztő a szövetség elnöke, Lindenmeyer Antónia, a felelős szerkesztő dr. Gál Lajosné országos ellenőr lett. A fekete-fehér, kb. B/5-ös formátumú lap havonta jelent meg. Az első évfolyam egyetlen számból állt (1930. december). 1931 első hónapjai mindegyikében egy-egy szám került kiadásra. A második évfolyam 6–7. (június–július) és 8–10. (augusztus–október) számát egyrészt a nyári táborozások, másrészt a sajtótermékekre vonatkozó állami korlátozások miatt összevonták. Az utolsó két hónapban ismét egy-egy szám látott napvilágot. A lap terjedelme emiatt gyakran változott. Az önálló számok 16 számozott oldalból álltak. Azonban a fedőlap mind a 4 oldalát kihasználták, így egy szám 20 oldalt tartalmazott. Az első összevont szám dupla terjedelmű volt, a második már csak szimpla.

Az előfizetési díj fél évre 3, egy évre 6 pengő volt, míg egy szám 50 fillérbe került.²² A lapot adománygyűjtés után tudták elindítani.²³ Mivel önfenntartás volt a cél, a szerkesztők újra és újra hangsúlyozták az előfizetői létszám gyarapításának szükségességét.²⁴ Napi jócselekedetként – ez kötelező gyakorlat a cserkészeknél – javasolták előfizetők gyűjtését.²⁵ A csapatokon belül ún. lapgondozók kinevezését szorgalmazták, akiknek a feladata a lap népszerűsítése volt. Számukra rendszeresen találkozókát szerveztek, amelyeken be kellett számolniuk eredményeikről. Jutalmul előfizetést kaptak. A tagok számára előfizető-gyűjtési versenyt hirdettek nyereményekkel, amelyek a cserkészfelszerelés egyes darabjaiból álltak.²⁶ „Szemes Jutka” történetén keresztül próbálták ezt az akciót vonzóvá tenni az ol-

¹⁸ GERGELY 1989. 288., 292., 334–335., 347.

¹⁹ A fiúk szövetségének ekkor két saját lapja is volt: a *Magyar Cserkész* a tagoknak, a *Vezetők Lapja* pedig a parancsnokoknak szólt.

²⁰ A névben tudatosan a modernebb szóhasználatot (leány helyett lány) követték. ILLYÉS Sándor László. *Cserkészlányok Lapja* 2. (1931):6–7. Fedőlap III.

²¹ A szövetség hivatalos közlönye volt és maradt az *Ifjúsági Testnevelés*. Ifjúsági Testnevelés... *Cserkészlányok Lapja* 1. (1930):1. 2.

²² Előfizetési díjak a folyóirat 1931-es címlapjáról.

²³ Szövetségünk naplója. *Cserkészlányok Lapja* 2. (1931):4. Fedőlap III–IV.

²⁴ Szerkesztői üzenetek. *Cserkészlányok Lapja* 1. (1930):1. Fedőlap III.; Szerkesztői üzenetek. *Cserkészlányok Lapja* 2. (1931):2. Fedőlap II.

²⁵ Napi jócselekedetem. *Cserkészlányok Lapja* 2. (1931):3. Fedőlap II.

²⁶ Lapgondozó-összejövétel. *Cserkészlányok Lapja* 2. (1931):2. Fedőlap IV.; II. Lapgondozó-összejövétel. *Cserkészlányok Lapja* 2. (1931):4. 16.; III. Lapgondozó-összejövétel. *Cserkészlányok Lapja* 2. (1931):5. Fedőlap III–IV.

vasók számára.²⁷ Az újságban rendszeresen megjelentek reklámok is, 4–5 cég visszatérő hirdetése. Ezek valamiképpen kötődtek a cserkészmunkához. Fényképezőgép-, varrógép-, női kerékpár-, kávéfésítő- vagy vetőmag-hirdetéssel egyaránt találkozhatunk. Úgy tűnik, hogy mindezen törekvések ellenére a lap kiadása nem volt rentábilis. 1931 novemberében ugyanis a szövetség vezetősége úgy határozott, hogy minden csapatnak megküldik az aktuális lapszámot, s azt ők kötelesek utólag kifizetni.²⁸

A lap célja a cserkészlet népszerűsítése, megszerettetése volt.²⁹ Egyben azonban szóragoztatni is szerették volna az olvasóközönséget: „szépet nyújtani.”³⁰ Elsődlegesen a cserkészlányoknak szólt: össze akarta fogni a munkájukat, ezáltal elérni az egységesebb, harmonikusabb működést.³¹ Segítséget és ötleteket adott a gyakorlati cserkészmunkához, például a kirándulásokra való felkészüléshez: mit kell bepakolni, milyen legyen a felszerelés,³² hogyan válasszák meg a táborhelyet.³³ De a lap nemcsak tanítani, hanem a cserkészértékek közvetítésével nevelni is akart. Az első szám megjelenésekor a köszöntőjében Lindenmeyer Antónia így fogalmazott: „Mégfogadjuk, hogy [a lap] betölti magasztos hivatását: felneveli a mélységesen Istenhívő, fanatikusan magyar lelkű új leánynemzedéket. Felneveli a régi dicső, magyar Nagyasszonyok méltó utódát – a nehéz jelenben mosolyogva küzdő, a boldog magyar jövőendőért dalolva dolgozó új magyar Nagyasszonyt – a Magyar Cserkészlányt.”³⁴ A lányok példát a történelmi nőalakok (Nádasdy Tamásné Kanizsai Orsolya, gróf Teleki Blanka, Szilágyi Erzsébet, Lorántffy Zsuzsanna, Zrínyi Ilona, Szent Erzsébet) életéből meríthettek, akikről rendszeresen publikáltak az újságban. Történetük lehetőséget adott a lap és szerzői által képviselt eszmények megfogalmazására,³⁵ valamint ezzel párhuzamosan propagálták a magyaros díszruha viselését.³⁶ A cserkészlány – a főszerkesztő értelmezésében – erős akaratú, kitartó, szorgalmas, áldozatos, céltudatos, aki a szövetség és a nemzet érdekeit figyelembe veszi, tesz egészségéért, gyarapítja tudását.³⁷

Magyarországon a leánycserkészlet városközpontú, sőt fővárosközpontú volt. A lap szerzői ezért is tarthatták lényegesnek, hogy a lányok megismerjék a népi kultúrát, s egyben javítsák a városi és a falusi lakosság közti kapcsolatot. Gróf Festetics Pálné – akinek egyébként a férje is cserkészvezető volt³⁸ – a táborozás kapcsán ezt így fogalmazta meg:

27 A példabeszédben Jutka „Szemeseknek áll a világi” felkiáltással előfizetők gyűjtésével szerezte be a nehéz gazdasági helyzetben a cserkészgyenruhája egyes darabjait. „Szemes Jutka” megoldja a nagy talányt. *Cserkészlányok Lapja* 2. (1931):11. Fedőlap II–III.

28 ELNÖKSÉG: Az Intéző Bizottság határozatai. *Cserkészlányok Lapja* 2. (1931):11. Fedőlap III–IV.

29 ANNA FŐHERCEGNŐ: Jubileumi köszöntés! *Cserkészlányok Lapja* 2. (1931):12. 1.

30 ANNA FŐHERCEGNŐ: Kedves Cserkészlányaim! *Cserkészlányok Lapja* 1. (1930):1. 3.

31 LINDENMEYER Antónia: Beköszöntő. *Cserkészlányok Lapja* 1. (1930):1. 5.

32 FESTETICS Pálné gr.: „Kirándulásra megyünk.” *Cserkészlányok Lapja* 2. (1931):3. 14–15.

33 MADARÁSZ Vilma: Táborozunk. *Cserkészlányok Lapja* 2. (1931):5. 11–13.

34 LINDENMEYER Antónia: Beköszöntő. *Cserkészlányok Lapja* 1. (1930):1. 5.

35 GLATZ Károlyné: Cserkésznagyasszony a XVI. században. *Cserkészlányok Lapja* 1. (1930):1. 8–9.; GLATZ Károlyné: Gróf Teleki Blanka. *Cserkészlányok Lapja* 2. (1931):3. 9–11.; GLATZ Károlyné: Szilágyi Erzsébet, Lorántffy Zsuzsanna, Zrínyi Ilona. *Cserkészlányok Lapja* 2. (1931):6–7. 10–11.; GLATZ Károlyné: Magyarországi Szent Erzsébet. *Cserkészlányok Lapja* 2. (1931):11. 3.

36 LINDENMEYER Piroska: Kedves Cserkésztestvéreim! *Cserkészlányok Lapja* 2. (1931):1. 11.; GLATZ Károlyné: Régi magyar színek. *Cserkészlányok Lapja* 2. (1931):1. 12–13.

37 LINDENMEYER Antónia: Cserkésztestvéreim! *Cserkészlányok Lapja* 2. (1931):1. 3.

38 MTL 1930. 157.

„Adjátok jó szívvel a városi ember tudását, felvilágosítását a falu népének, ha arra ott némely esetben szükség mutatkozna, de nyitott szemmel járjatok közöttük, hogy minél többet nyerjete a nemzeti kincsből: a népszokásokból, hagyományokból, népművészetből. Jegyezzetek, rajzoljatok! Lessétek el az igazi magyaros főzés titkát és tartsátok tiszteletben a nagy időket megért egyének visszaemlékezéseit. Sok igazi „nagyasszony”-nyal fogtok megismerkedni s ha ti is jókedvvel, jószívvel veszitek ki részeteke a munkából, sok kedvezőtlen véleményt oszlathattok el, mely addig a városi lányokat érte a falun-lakók részéről.”³⁹ Megjelent tehát a regös szemlélet, a cserkészletnek a népi hagyományok ápolására és terjesztésére megszerveződött irányzata.

A lap minden esetben képpel kezdődött. A képek egy része fotó, a mozgalom külföldi vagy magyar vezető személyiségeit vagy hozzájuk kötődő személyt (Anna főhercegnő egyik leánya tündérkeként) ábrázol. A 3. szám címlapján – kivételként – Petőfi Sándor látható, akinek a *Ki a szabadba* című versét is közölték.⁴⁰ Miközben tehát utalás történt az 1848. márciusi 15-ei forradalomra, amit ekkor már az iskolákban is megünnepelek, egyben egy tipikus cserkésztema, a természetszeretet is felbukkant. A 11. szám címlapján Szent Erzsébet, a 12. számén pedig Szűz Mária látható a kis Jézussal, ami a hit fontosságát mutatja a cserkészek számára, bár hozzátehetjük, ez a téma önállóan nem került elő a lapban.

5. kép – Május

6. kép – Táborban

7. kép – Cserkészbarátság

Három szám címlapján cserkész vonatkozású rajzot találunk. Az 5. szám elején (lásd 5. kép) egy egyenruhás lány egy rózsabokor virágjában gyönyörködik, kezében locsolókanna, a közeli fán madáretető. A rajz egyértelműen a természet szeretetének, óvásának kötelességét megfogalmazó hatodik törvényre utal. A 6–7. szám címlapján (lásd 6. kép) táborozó lányokat láthatunk: a legidősebb az elkészült ételt kóstolja, a kisebbek kíváncsián várják az eredményt. A 8–10. számban a *Cserkészbarátság* című kép (lásd 7. kép) egy magyar és egy német cserkészlányt ábrázol, amivel a nemzetközi cserkésztestvériség fontosságára hívták fel a figyelmet. Mindhárom rajz készítője Molnár Rózsi, aki a lap illusztrátorának tekinthető. A fejlécek és a záróképek is az ő keze munkái voltak. A számos

39 FESTETICS Pálné gr.: Cserkészlányok és a nyár. *Cserkészlányok Lapja* 2. (1931):6–7. 3.

40 PETŐFI Sándor: Ki a szabadba! *Cserkészlányok Lapja* 2. (1931):3. 9.

kedves, szecessziós hatású rajz újra és újra felbukkant a lapban. Tehát, ahogy a *Magyar Cserkésznek* Márton Lajos, a párjának is volt fő illusztrátora.

A *Cserkészlányok Lapjának* I. és II. évfolyamában összesen 16 különféle rovattal találkozhatunk (lásd 1. táblázat).⁴¹ Ezek egy részében tipikus cserkészlány-tevékenységek jelennek meg tanító célzattal. A *Cserkészlányok tulipánosládája* rovatban a kézimunkához kaptak segítséget: egyes tájegységekben honos hímzésekkel ismerkedhetett meg az olvasó.⁴² Gyakran került elő a természet témája: a *Cserkészélet* cím alatt közölt írásokban az aktuális időszak növény- és állatvilágát mutatták be.⁴³ A cikkel kapcsolatban kétszer képes melléklet is szerepelt növények (és állatok) rajzaival. Gyakran előkerült a táborozás témája. Egy-egy alkalommal fordult elő a *Cserkészkonyha* és a *Cserkészegészség* rovat. A testi nevelés tehát meglehetősen háttérben maradt. Ezen kívül a játékok kapcsán került elő.

A *Mintaképeink* című rovatban példaképeket állítottak a lányok elé. A legfiatalabb és az idősebb korosztállyal külön rovat foglalkozott. Az előbbi kapott nagyobb figyelmet, hiszen a tündérvilág hat számban is speciálisan nekik szóló olvasnivalót kaptak. A folyóirat erősen hazafias, nemzeti szemléletű volt, ami azonban nem párosult más etnikumok lenézésével. A revízió témája sokszor megjelent. Még önálló rovatot is kapott, hiszen *Mi nem feledhetünk!* cím alatt az elszakított területek magyar településeit mutatták be – minden esetben képet is közölve. Ennek a rovatnak a helye is fix volt: a 2. oldalon szerepelt, s egyetlen számból sem hiányzott, ami szintén a súlyára utal. De versekben, különböző témájú cikkekben is visszaköszönt újra és újra a történelmi Magyarország.⁴⁴

Rovat neve	Rovat előfordulásának gyakorisága (db)
<i>Mi nem feledhetünk!</i>	II. évf.: 7 cikk
<i>Mintaképeink</i>	I. évf.: 1, II. évf.: 3 cikk
<i>Tündérke-sarok/Tündérkemunka</i>	II. évf.: 6 szám
<i>Nagycserkészlányok lelki műhelyéből (vezeti Pusztay Róza)</i>	II. évf.: 2 cikk
<i>Cserkészélet [írások a természetről]</i>	II. évf.: 4 cikk (7 részletben)
<i>Cserkészlányok tulipánosládája (vezeti Szabó Ida)</i>	I. évf.: 1, II. évf.: 4 cikk
<i>Táborozás*</i>	II. évf.: 6 cikk
<i>Versenyek és pályázatok*</i>	II. évf.: 5 cikk
<i>Szövetségünk naplója</i>	I. évf.: 1, II. évf.: 2 cikk
<i>Szárnypróbálgatás</i>	II. évf.: 1 cikk
<i>Cserkészegészség (vezeti Wladár Marianne)</i>	II. évf.: 1 cikk
<i>Cserkészkonyha</i>	II. évf.: 3 cikk

⁴¹ A szerkesztőség nem volt mindig következetes: a rovatok címeit olykor feltüntették, olykor viszont nem. Így vitatható, hogy mit tekinthetünk rovatnak és mit nem. A II. évfolyam végén található tartalomjegyzékből is kimaradtak egyes – a számokban viszont szereplő – rovatok. Ennek ellenére megpróbáltuk az 1–2. táblázatban kiemelni a tematikai csomópontokat.

⁴² Vö. [SZABÓ Ida]: A mintakendő. *Cserkészlányok Lapja* 2. (1931):8–10. 12.

⁴³ Vö. POZSGAY Erzsébet: Természetfigyelő. *Cserkészlányok Lapja* 2. (1931):4. 14–15.

⁴⁴ Vö. ERDÉLYI ASSZONY: Feltámadás! *Cserkészlányok Lapja* 2. (1931):4. 3–4.

<i>Műhelyünkből</i>	II. évf.: 1 cikk
<i>Hírek a nagyvilágból</i>	II. évf.: 5 cikk
<i>Szerkesztői üzenetek**</i>	I. évf.: 1, II. évf.: 7 cikk
<i>Mi kapható a Szövetségben?</i>	Minden szám fedőlapján.

1. táblázat – A *Cserkészlányok Lapjának* rovatai (1930–1931)
(Forrás: Tartalomjegyzék. *Cserkészlányok Lapja* 2. (1931):12. 17–20.)

* Egy alkalommal *Táboroztunk* rovatcím alatt.

** Egy alkalommal *Rejtvény* rovatcím alatt.

*** Egy alkalommal *Szerkesztő postája* cím alatt.

Ahogy a *Magyar Cserkészben*, ebben az újságban is szerkesztői cél volt a külföldi cserkészlet bemutatása, bár ez a téma itt kevésbé hangsúlyos. A leánycserkészlet finnországi történetét egy finn cserkészvezető tollából ismerhetjük meg.⁴⁵ Egy német cserkészvezető pedig a német és a magyar cserkészlányok barátságáról publikált német nyelven.⁴⁶ A lap támogatta és elősegítette a külföldi cserkészlányokkal történő levelezést, amelyet a lányok szövetsége épp úgy szorgalmazott, mint a fiúké. A külföldiek tájékoztatásához az érdeklődők propagandaanyagot kaphattak.⁴⁷ Számukra néhány magyar verset is közöltek német, illetve angol nyelven.⁴⁸

Lindenmeyer Antónia beszámolt a világszervezet munkájáról és általában azokról a külföldi rendezvényekről, amelyeken részt vett. Fontosnak tartotta, hogy ezeken az eseményeken a trianoni határmódosítás igazságtalan voltára hívja fel a figyelmet, és a magyar helyzet iránt igyekezzen rokonszenvet ébreszteni.⁴⁹ Az irredentizmus egyre határozottabban jelent meg a lapban (vö. 8. kép). Eleinte inkább a keserűség, a bánat, a ragaszkodás hangjai szólaltak meg. Szabó Ida például a kalotaszegi hímzés bemutatása kapcsán így írt: „*Elrabolták tőlünk a dús Bánátot, Erdély havasait, a Kárpátok bérceit. De nem vehetik el semmiféle erőszakkal sem magyar lelkünk, szívünk kincseit, míg mi magunk nem leszünk hűtlenek magyarságunkhoz. Nemzeti emlékeink megőrzése a mi magyar feladatunk, szent kötelességünk.*”⁵⁰ Az 1931 decemberében közölt *Cserkészlányok imája* már a határok visszaállításának fohászt tartalmazta: „*Jó Istenünk, Téged leborulva kérünk, /Hazánk határait állítsd vissza nekünk!*”⁵¹

A *Cserkészlányok Lapja* mint a Magyar Cserkészleány Szövetség hivatalos orgánuma annak szócsöveként is szolgált (vö. *Szövetségünk naplója* című rovat, illetve *Hivatalos*

⁴⁵ DONNER, Agda: Hogyan fejlődött ki a cserkészleánymozgalom Suomi-Finnországban? *Cserkészlányok Lapja* 2. (1931):2. 6–7.

⁴⁶ ERDA, [Hertwig Katharina]: Freundschaft. *Cserkészlányok Lapja* 2. (1931):6–7. 7–8.

⁴⁷ Vö. Hírek a nagyvilágból. *Cserkészlányok Lapja* 1. (1930):1. 15–16.; II. Lapgondozó-összejövétel. *Cserkészlányok Lapja* 2. (1931):4. 16.; III. Lapgondozó-összejövétel. *Cserkészlányok Lapja* 2. (1931):5. Fedőlap III–IV.

⁴⁸ Magyar költők idegen nyelven. *Cserkészlányok Lapja* 2. (1931):6–7. 8–10.

⁴⁹ Vö. LINDENMEYER Antónia. *Cserkészlányok Lapja* 2. (1931):2. 4–5.; LINDENMEYER Antónia: Beszámoló. *Cserkészlányok Lapja* 2. (1931):3. 6–8.; A különpróbák két új fajtája. *Cserkészlányok Lapja* 2. (1931):8–10. Fedőlap III.

⁵⁰ SZABÓ Ida: Kedves kis cserkésztestvéreim! *Cserkészlányok Lapja* 2. (1931):3. 13–14.

⁵¹ Cserkészlányok imája. *Cserkészlányok Lapja* 2. (1931):12. 4.

8. kép – Zászlóárbóc kertecskéje

rész és Hírek). Ezekből megismerhető a szövetség tevékenységi köre. A konferenciát, kiállítást, ünnepélyeket, ún. tábortüzet (azaz műsoros estet), tábori beszámolót, versenyeket, különféle tanfolyamokat (vezetőképző, vezetői továbbképző, vidéki vezetőjelölteknek előkészítő, különpróba-felkészítő, elsősegély), előadásokat (például légvédelmi) és családvezetői összejöveleteket rendeztek-szerveztek. A lap beszámolt a közgyűlésről, a védnökasszony – vagy mindkét védnök – és az elnök fővárosban és vidéken tett csatlá-

togató útjáról, valamint új csapatok megalakulásáról is.⁵² 1928 karácsonyától kezdve a szövetség kezdeményezésére a cserkészlányok saját forrásból, illetve támogatásokból babakelengyét tartalmazó vándorkosarakat állítottak össze, amelyet évente ünnepség keretében nyújtottak át a rászoruló édesanyáknak.⁵³ Minden egyes számban közölték a szövetség boltjában kapható áruk jegyzékét is.

Rovatnak nem tekintett tematikus egységek is feltűntek a lapban, amelyeket a szerkesztők csak utólag, az I–II. évfolyam tartalomjegyzékének az összeállításakor strukturáltak. Ezeket az egységeket a 2. táblázat tartalmazza. A vezércikkekben a szövetség vezetői szóltak az olvasókhoz. A *Magyar élet* összefoglaló nevet kapták a magyar történelemmel, kultúrával foglalkozó írások. Nagy számuk kapcsán újra utalást lehet tenni a lap erősen hazafias jellegére. Irodalmi műfajok sokasága jelent meg: elbeszélések, költemények, színdarabok, mesék egyaránt. Jellemzően céljuk a szórakoztatás mellett az erkölcsi tanítás volt. Témájukat olykor a cserkészéletből merítették.⁵⁴ Volt olyan írás, amelynek a célja kimondottan a cserkészlet népszerűsítése volt. Ebben két lány beszélget, egyikük kijelenti, hogy utálja a cserkészlányokat, akik apja szerint túl fiúsak. Egy kezükbe kerülő cserkésznaplóból viszont kiderül számukra, hogy ennek a véleménynek semmi alapja nincs, mert a napi jócselekedetek során sok értékes, másokat segítő tevékenységet folytatnak.⁵⁵ A te-

⁵² Szövetségünk naplója. *Cserkészlányok Lapja* 1. (1930):1. 16.; Szövetségünk naplója. *Cserkészlányok Lapja* 2. (1931):1. 15–16.; Szövetségünk naplója. *Cserkészlányok Lapja* 2. (1931:2). Fedőlap III.; Szövetségünk naplója. *Cserkészlányok Lapja* 2. (1931):3. 15.; Csapatlátogatások. *Cserkészlányok Lapja* 2. (1931):3. 15–16.; Cserkészlányok. *Cserkészlányok Lapja* 2. (1931):4. 6.; Csapatlátogatások. *Cserkészlányok Lapja* 2. (1931):4. 15.; Szövetségünk naplója. *Cserkészlányok Lapja* 2. (1931):4. Fedőlap III–IV.; Szövetségünk naplója. *Cserkészlányok Lapja* 2. (1931):5. Fedőlap III.; Szövetségünk naplója. *Cserkészlányok Lapja* 2. 1931:6–7. 29–31.; ELNÖKSÉG: Az Intéző Bizottság határozatai. *Cserkészlányok Lapja* 2. (1931):11. Fedőlap III–IV.; Nyári tábor beszámoló. *Cserkészlányok Lapja* 2. (1931):11. Fedőlap IV.

⁵³ Cserkészlányok vándorkosara. *Cserkészlányok Lapja* 2. (1931):1. 9–10.; Karácsonyi ünnepélyünk. *Cserkészlányok Lapja* 2. (1931):12. Fedőlap III.

⁵⁴ Vö. FESTETICS Pálné gr.: Cserkésznapló. *Cserkészlányok Lapja* 2. (1931):1. 14.; Fáy Borbála: Elsősegélynyújtás. *Cserkészlányok Lapja* 2. (1931):6–7. 22–24.

⁵⁵ Margitka cserkésznaplója. *Cserkészlányok Lapja* 2. (1931):2. 13–16.

matikus egységek közt is találhatunk cserkésztevékenységekhez kapcsolódó tartalmakat: cserkésznotákat, játékokat, valamint különpróbák leírásait.

Név	Előfordulási gyakoriság
Vezércikkek	I. évf.: 2, II. évf.: 10 cikk
Elbeszélések	II. évf.: 6 cikk
Magyar élet	I. évf.: 2, II. évf.: 7 cikk
Költemények	I. évf.: 2, II. évf.: 23 cikk
Magyar költők idegen nyelven	II. évf.: 4 cikk
Cserkészlány-nóták	I. évf.: 1, II. évf.: 3 cikk
Színadarabok	I. évf.: 1., II. évf.: 5 cikk (8 részletben)
Mesék	II. évf.: 4 cikk (5 részletben)
Vegyes [cikkek]	I. évf.: 2, II. évf.: 4 cikk
Játékok	II. évf.: 7 cikk (egyszerre több leírása)
Különpróbák	II. évf.: 3 cikk
Hivatalos rész	I. évf.: 1, II. évf.: 4 cikk
Hírek	II. évf.: 5 szám (11 cikk)
Képes melléklet [növények rajza]	II. évf.: 2 cikk

2. táblázat – A lap egyéb tematikus egységei (1930–1931)
(Forrás: Tartalomjegyzék. *Cserkészlányok Lapja* 2. (1931):12. 17–20.)

Az egyes írárok többségénél (46 cikk) nem szerepelt szerző, 36 esetben viszont feltüntettek nevet. Igen sokan (20 fő) csak egy-egy írást publikáltak. Egnél több írása jelent meg az alábbi szerzőknek:

- gr. Festetics Pálné budapesti ellenőr: 12,
- Lindenmeyer Antónia országos elnök: 11,
- dr. Glatz Károlyné: 7,
- Geöcze Anna budapesti ellenőr: 6,
- Szabó Ida miskolci körzeti ellenőr: 5,
- Toldy Lenke: 5,
- Petőfi Sándor: 3,
- Reményik Sándor (részben Végvári álnéven): 3,
- vitéz dr. József Ferenc főherceg, védnök: 3,
- Anna főhercegnő, védnökasszony: 2,
- dr. Gál Lajosné felelős szerkesztő, országos ellenőr: 2,
- Madarász Vilma országos főtitkár: 2,
- Neusiedler Alice: 2,
- Tolnay Anna budapesti ellenőr: 2,
- dr. Újváry Gézáne budapesti ellenőr: 2,
- Wladár Marianne: 2 írás.

Több szerzőnél szerepel titulus. Ők tehát a szövetség vezetői közé tartoztak.⁵⁶ Egyetlen szerzőről tudjuk, hogy cserkészlány volt: Neusiedler Alice budapesti VII. osztályos leánylíceumi tanuló megható novellája a *Szárnypróbálgatás* című rovatban jelent meg két részletben az önzetlen barátságról.⁵⁷ Az összes szerző között mindössze négy külföldi van, ami nagy különbség a *Magyar Cserkész*hez képest, amely rendszeresen közölt eredetiben vagy átdolgozásban idegen cikket. Itt Robert Baden-Powellnek jelent meg meséje fordításban, illetve Lindenmeyer Antónia átdolgozásában.⁵⁸ Molnár Dénesné külügyi főtiszt egy amerikai újságban közölt cserkészlány-történeti cikket foglalt össze.⁵⁹ A szerzők közt ritka kivételként szerepelnek már elhunyt személyek. Mind a ketten a magyar irodalom klasszikusai: Petőfi Sándor és Vörösmarty Mihály.⁶⁰ A nagy többség tehát kortárs, magyar szerző – és nő. Mindössze kilenc szerzőről tudjuk biztosan, hogy férfi.

A legtöbbször gróf Festetics Pálné írását lehetett olvasni a lapban, leginkább verseket. Második legtermékenyebb szerzője az újságnak Lindenmeyer Antónia elnöknő volt, akit a képzeletbeli dobogón dr. Glatz Károlyné követett. A cserkészregényt (*Viola első táborozása*) és verseskötetet jegyző Geöcze Anna hat írással szerepelt.

Összegzés

A *Cserkészlányok Lapja* első két évfolyamának elemzése egyrészt az útkeresést mutatja, hiszen egyes rovatok állandóvá váltak, mások éppen csak elindultak. Mindez – számunkra – azonban kevésbé a bizonytalanságot, mint inkább a dinamizmust sugallja. Egy kiteljesedőfélben lévő, erősödő szövetség lapjának a benyomását kelti, amelynek szerzői köre meglehetősen kiterjedt, legaktívabb munkatársai azonban a szövetség vezetői köréből kerültek ki. A szövetség fel is használta ezt céljai ismertetésére, működésének bemutatására. A lap nemzeti és vallásos (elsődlegesen keresztény) ideológiai alapon állt. A tematikát tekintve a természettel, a történelemmel foglalkozó cikkek voltak gyakoriak, de megjelentek a háziasszonyi szereppel – leginkább a kézimunkával, mellette pedig a főzéssel – kapcsolatos írások is. Az olvasók cserkészéletükhöz gyakorlati tanácsokat is kaptak, szórakoztatásukat pedig szépirodalmi művek szolgálták, amelyeknek azonban minden esetben volt erkölcsi tanulsága is. A lap mind a három cserkészkedő korosztály számára próbált céljainak megfelelő, hasznos és sokszínű tartalmat kínálni.

KÉPJEGYZÉK

1. kép	Olave Baden-Powell (<i>Cserkészlányok Lapja</i> 2. (1931):2. o. n.)
2. kép	Lindenmeyer Antónia (<i>Cserkészlányok Lapja</i> 1. (1935):10. 1.)
3. kép	Anna főhercegnő (<i>Cserkészlányok Lapja</i> 6. (1930):1. 1.)

⁵⁶ A Magyar Cserkészleány Szövetség tisztikara. *Cserkészlányok Lapja* 1. (1930):1. Fedőlap II.

⁵⁷ NEUSIEDLER Alice: A halhatatlan rózsák. *Cserkészlányok Lapja* 2. (1931):11. 8., 11–12.

⁵⁸ BADEN-POWELL: Az otthon tündéréi. *Cserkészlányok Lapja* 2. (1931):1. 8–9.; Elnöktestvér [LINDENMEYER Antónia]: Két kis béka meséje. *Cserkészlányok Lapja* 2. (1931):2. 8.

⁵⁹ A bostoni cserkészlányok „házának” története. *Cserkészlányok Lapja* 2. (1931):2. 11–12.

⁶⁰ PETŐFI Sándor: Magyar vagyok. *Cserkészlányok Lapja* 2. (1931):3. Fedőlap I.; Magyar költők idegen nyelven. *Cserkészlányok Lapja* 2. (1931):6–7. 8–10.

4. kép Cserkészek a Pax Tingen 1939-ben (*Fortepan*/Magyar Bálint (<http://www.fortepan.hu/photo/display/55850.jpg>) [2020.10.02])
5. kép Május (*Cserkészlányok Lapja* 2. (1931):5. címlap)
6. kép Táborban (*Cserkészlányok Lapja* 2. (1931):6–7. 1.)
7. kép Cserkészbarátság (*Cserkészlányok Lapja* 2. (1931):8–10. címlap)
8. kép Zászlóárbóc kertecskéje (*Cserkészlányok Lapja* 2. (1931):5. 12.)

SAJTÓFORRÁSOK

Cserkészlányok Lapja, 1930–1931

IRODALOM

- A LEÁNYCSERKÉSZET ÚTMUTATÓJA 1925 *A leánycserkészlet útmutatója*. Összeállította a Magyar Leánycserkész Szövetség Intézőbizottsága. Budapest, 1925.
- MTL *A magyar társadalom lexikonja*. Budapest, 1930.
- BERNÁTH 2009 BERNÁTH Richárd: Leánycserkészlet Miskolcon. *Szülőföldünk* (2009):34. 116–120.
- BOKODY 2009 BOKODY József: A magyar cserkészlet története 1910-től napjainkig. In: *A magyar cserkészlet története 1910-től napjainkig*. Szerk. G. MÉRVA Mária. Gödöllő, 2009. 7–65.
- DYHOUSE 2013 DYHOUSE, Carol: *Girls Growing up in Late Victorian and Edwardian England*. London – New York, 2013.
- ERTLTHALER 1994 ERTLTHALER, Thomas: *Die Geschichte der Pfadfinder und Pfadfinderinnen Österreichs im internationalen Kontext*. Dissertation. Bécs, 1994. (Kézirat, Österreichische Nationalbibliothek)
- GERGELY 1989 GERGELY Ferenc: *A magyar cserkészlet története 1910–1948*. Budapest, 1989.
- MECHLING 2013 MECHLING, Jay: Children in Scouting and Other Organizations. In: *The Routledge History of Childhood in the Western World*. Ed. FASS, S. Paula. London – New York, 2013. 419–433.
- MKL *Magyar Katolikus Lexikon* [online]. (<http://lexikon.katolikus.hu/>) [2020.12.05.]
- PROCTOR 2005 PROCTOR, Tammy M.: „Something for the Girls”: Organized Leisure in Europe, 1890–1939. In: *Secret Gardens, Satanic Mills: Placing Girls in European History, 1750–1960*. Eds. MAYNES, Mary Jo – SØLAND, Brigitte – BENNINGHAUS, Christina. Bloomington, 2005. 239–253.

- SÍK 1934 *Magyar cserkészvezetők könyve, I. kötet: A cserkészlet pedagógiája.*
Szerk. SÍK Sándor. Budapest, 1934.
- SZOPEK 1942 SZOPEK Lóránd: *Harminc éves a magyar cserkészlet. Különlenyomat a*
jászóvári premontrei kanonokrend gödöllői Szent Norbert gimnáziuma
1941–1942-i évkönyvéből. Gödöllő, 1942.

Girl Scouts in Hungary in 1930–1931

The first two years of the Cserkészlányok Lapja (Girl Scouts' Magazine)

by Magdolna Rébay

(Summary)

The scout movement founded by Robert Baden-Powell has spread worldwide and become the most significant youth movement of the 20th century. Baden-Powell had intentionally founded Scouting only for boys, however, with the girls' quickly manifesting interest he also founded Girls' Scouting with his younger sister. Although the main goals – to bring up a young person of character with healthy mind and body were the same – as well as the scouting law and the pedagogical methods were also highly similar, Baden-Powell favoured having the boys and the girls in separate organization forms referring to the different mental and physical development and functions of the two genders. In Hungary, the first girl scout teams were established after WW1, and their national association was founded in 1924.

In our research we are studying the national history of girl scouting, especially through the analysis of the central magazine of the association, called *Cserkészlányok Lapja* (Girl Scouts' Magazine). A whole year of the magazine is discussed (from December 1930 until December 1931). Our goal is not only the presentation of the magazine but also providing an insight to the girls' lives and the work of their association. By using the method of document analysis, we would like to show the mission, the staff and the certain articles and columns of the magazine and thus highlighting some of the fields of scouting. According to our results we can claim that the magazine published the writings of contemporary Hungarian authors and was strongly attached to the publisher, i.e. the Hungarian Girl Scouts' Association. Despite financial difficulties, it always managed to keep up due to its work in presenting the colourful activities of scouting (e.g. camping, nature walks, cooking, games) accompanied by the propagation of subscription which later became mandatory for the teams.